

DE KORHAAN

VOGELWERKGROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

DE KORHAAN

Verenigingsorgaan van Vogelwerkgroep "Het Gooi en Omstreken"

Redaktie: Henk Hardon
Kees van Lambalgen
Andries Stoker

Redaktieadres: Vossenstraat 51, 1216 AD, Hilversum, 035-231208

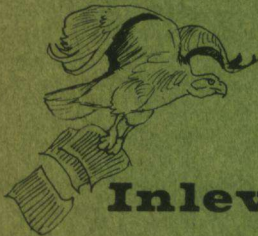
Illustraties : Ronald Sinoo

Typewerk : Marianne Harder
Yvonne van Klaveren

Verzending : Bep Dwars- van Achterbergh, Prinsenstraat 15, Hilversum

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redaktie.

De redaktie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren. De auteurs zijn persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud van hun bijdrage.

Inleveren Kopij : uiterlijk 18 september

Inhoudsopgave:

- 83 - 85 : Programma en bestuursmededelingen
- 85 : Eerste winterwaarneming
- 86 - 87 : De Witte Kwikstaart
- 87 : Rektifikatie op 'Ganzen in het Gooi 1979,1980'
- 88 - 89 : Een Witbuikrotgans, nieuw voor midden-Nederland
- 89 : Een biddende schrokop
- 90 - 91 : Voorjaarsweekend Terschelling
- 91 : Staartmees broedde in nestkast
- 92 - 96 : De broedvogels van Einde Gooi in 1980
- 97 - 98 : Ervaringen met Bergeenden
- 99 - 100 : Kaderwerk in de vogelwerkgroep
- 100 - 101 : Een Hop als verkeersslachtoffer en het voorkomen in het Gooi
- 102 : Zoo rijk waren we nog in 1873
- 103 : Excursie Oppad, Kromme Rade
- 104 - 106 : Veldwaarnemingen

PROGRAMMA

zaterdag 5 september

Dagtocht Texel, o.l.v. Yves Vogel. Vertrek 5.15 uur vanaf het Oosterspoorplein te Hilversum. Wilt u mee, geeft u zich dan vóór 1 september op.

dinsdag 8 september

Contact-werkavond, deze avonden zijn uitermate geschikt om elkaar te ontmoeten en eventuele vragen, gegevens enz. uit te wisselen. Deze avonden worden gehouden in de Godelinde scholengemeenschap te Naarden, aanvang 20.00 uur.

12 t/m 20 september

Kampeerweek naar Falsterbo in Zweden.
Dit is een zelfverzorgingsweek. Vooral de vogeltrek heeft onze belangstelling.
Opgeven en eventuele vragen bij de excursie commissie.

donderdag 24 september

Lezing, In deze tijd van het jaar is de vogeltrek alweer goed op gang. Het onderwerp van deze avond is daarom dan ook "Trekvogels van Schiermonnikoog". Onze spreekster drs. J. Winkelman uit Amsterdam, hield zich geruime tijd bezig met het verloop van de kleine zangvogeltrek op Schiermonnikoog. Met behulp van ringonderzoek, het meten en wegen van de vogels en de bestudering van het wêr, werd onderzocht welke factoren van belang zijn voor dit verloop. Op de begeleidende dia's kunt u nu ook eens duidelijk de verschillen zien tussen vogels die veel op elkaar lijken, zoals Fitus, Tjiftjaf, Bladkoninkje, NoordseBoszanger, enz.

Deze lezing wordt gehouden in de Goede Herderkerk, Simon Stevinweg 146 te Hilversum. Aanvang 20.00 uur.

zondag 27 september

Vogeltrektelling, Er wordt op twee punten geteld, verzamelen; bij uitspanning Oud Valkeveen tijd 7.15 uur o.l.v. Ilco van Woersem.
bij het eethuisje onder aan de Muiderbrug bij het parkeerterein Naarderbos tijd 7.15 uur o.l.v. Rob Moolenbeek.

Deze trektelling is speciaal voor de beginnende vogelaars, laat deze kans niet voorbij gaan! Uiteraard mogen de ervaren vogelaars ook komen.

2-3-4 oktober

Weekend Terschelling, u kunt zich opgeven door overmaking van de beraamde kosten f. 60,- (exclusief de vervoerskosten naar Harlingen), postgiro V.W.G. 2529179 met vermelding 'weekend Terschelling' en per telefoon nr. 02154-18804 of 02159-31076.

Meenemen: slaapzak, handdoek en washand, thermoskan, regenkleding, laarzen, wanten, muts, dikke kleding.

Brood voor vrijdagavond en zaterdagmorgen.

We vertrekken vanaf het Oosterspoorplein in Hilversum tijd 15.30 uur, de boot vertrekt vanuit Harlingen om 19.15 uur.

Wilt u meer informatie, Joke Hardon 02154-18804 of Hanneke Lodenstein 02159-31076.

donderdag 13 oktober

Contact-werkavond. Op deze avond ligt het in de bedoeling om braakballen te onderzoeken. Meenemen, pincet, loep, borsteltje. Deze avond wordt gehouden in de Godelinde Scholengemeenschap te Naarden. tijd 20.00 uur.

zondag 18 oktober

Excursie Huizerpier en Gooimeerkust, o.l.v. Rob van Maanen vertrek bij het begin van de Huizerpier, tijd vertrek, 8.00 uur.

zondag 1 november

Excursie Bergse pad, Dammerkade, o.l.v. Adri Vermeule en Fred van Klaveren, aan te bevelen schoeisel; laarzen. Vertrek bij de kerk tijd 8.00 uur.

BESTUURSMEDEDELINGEN

Eempolders

De vertegenwoordigers van de natuurbescherming hebben 15 juni hun medewerking aan de ruilverkaveling opgeschort. Aanleiding hiervoor was een brief van Gedeputeerde Staten van Utrecht. Hierin wordt uiteengezet hoe volgens hun het streekplan Utrecht-oost voor Eemland moet worden uitgelegd. Het blijkt dat Gedeputeerde Staten nu nog maar een fractie van de rijke weidevogelstand intact wil laten.

De Vogelwacht Utrecht en de Vogelwerkgroep het Gooi e.o. hebben hun vertegenwoordigers in de begeleidingsgroep Voorlichting eveneens voor onbepaalde tijd teruggetrokken.

Subsidies

Van de gemeente 's Graveland ontvingen we voor het jaar 1981 een bijdrage van f 100,-.

Nieuwe leden

dhr. W. Leurs, Hollands End 39, Ankeveen, 035-62499
 mv. IJ. + dhr. P.v. Dalen, Valkenburgln 36 Kortenhoef (huisgenootlid)
 Piersma, Baars 21 1261 PD Blaricum (huisgenootlid)
 mv. Marle-v.d. Schot, Vondelln. 29, 1401 RW Bussum, 02159-10724
 K. Pranger, Stichtse Kade 43, 1244 NV Ankeveen

Mutaties

E.C. de Bar, Stadwerf 38, 1354 CC Almere-Haven
 J. Grootes, Meidoornstr. 17, Bussum
 tijdelijk: H. Delpout, Rading 10, Bungalow 5, 1231 KA Loosdrecht, 02158-4892

1e WINTERWAARNEMING

In vervolg op de 1e voorjaarswaarneming welke dit jaar is gehouden en waarvan een verslag in deze of de volgende Korhaan komt, wil de Subgroep Avifauna ook een 1e winterwaarneming organiseren. Een formulier om uw 1e waarneming van onze wintergasten vast te leggen vindt u als bijlage bij deze Korhaan.

Nogmaals wil ik er de nadruk op leggen dat een ieder hieraan kan meedoen, al zijn het maar een beperkt aantal soorten welke waargenomen worden. Elke waarneming, al is het bijvoorbeeld alleen maar van de Bonte Kraai of de Koperwiek, is meegenomen. Bij de voorjaarswaarnemingen is ook gebleken dat juist de enkele waarnemingen ook meetellen. Ook is gebleken dat personen die meenden dat zij juist laat een bepaalde soort waar hadden genomen soms bij de eersten behoorden. Daarom s.v.p. meedoen!

Nico Klippel

P.S.: Waarnemingen buiten het Gooi en Flevopolder zijn ook welkom maar s.v.p. apart vermelden!

INGEZONDEN MEDEDELING

Het is altijd leuk om een pluim op de hoed gestoken te krijgen. In dit geval kreeg ik hem dan in verband met het verschijnen van het boekje "Vogels in de Eempolders" (redactioneel vorige Korhaan). Ik vind echter dat op deze wijze over het hoofd wordt gezien dat ook andere personen zeer veel werk hebben verzet om het tot stand komen van dit boekje mogelijk te maken.

Met name wil ik hier noemen Jessie van Leijden, die menig uurtje heeft moeten opofferen. Ook wil ik toch graag de aandacht vestigen op het illustratiewerk van Karel Mauer, wat ertoe heeft bijgedragen dit verslag in boekvorm uit te brengen.

Hiernaast is eveneens een woord van dank verschuldigd aan de tellers en diegene die redactioneel hebben bijgedragen.

Nico Klippel

De Witte Kwikstaart

K. Visser

'n Slank vogeltje met zwart-wit kopje, grijze rug en vleugels, zwarte, witgezoomde lange staart, zwart befje, onderzijde wit. Het staartje wordt voortdurend op en neer gewipt. Het is een vlug en levendig vogeltje, dat algemeen voorkomt en dat het met de broedplaats niet zo nauw neemt. In het voorjaar kan men de Witte Kwikstaart dan ook op vele plaatsen verwachten, mits het terrein open is en dan bij voorkeur met ook water in de omgeving.

Hij nestelt in holtes in 'n oever, 'n muur, takkebossen, 'n hooiberg, onder pannen enz. Op boerderijen ziet men hem vaak, maar ook op plaatsen bij opgeslagen bouwmaterialen. Overal waar steenhopen liggen kunt U bijna zeker een Witte Kwikstaart treffen.

Ze broeden twee of driemaal per jaar en zodoende kan men na het broedseizoen vele Kwikstaarten horen en zien. Ze hebben namelijk de gewoonte in grote troepen bij elkaar in 't riet of in bomen te slapen.

Toen ik vorig jaar zomer lange tijd in het ziekenhuis moest doorbrengen hebben de Kwikstaartjes mij veel plezier bezorgd. Ik miste de vogels en als er zich maar een kans voordeed werd er natuurlijk wel naar vogels gekeken. Zo viel het mij spoedig opdat, toen in augustus, vele Kwikstaarten zich in de avond verzamelden op de platte daken van de aangebouwde klinieken. Er werd daar door de vogels op insecten gejaagd en naar mate het donkerder werd, werd het aantal vogels groter. Het was duidelijk een zich verzamelen om gemeenschappelijk de nacht door te brengen. Het is bekend dat ze in bomen slapen, maar die stonden er zo veel in het naast het ziekenhuis liggende park en bos.

Door de Kwikstaartjes goed in de gaten te houden bleek mij al spoedig dat er zo nu en dan één verdween in een kleine tuin gelegen tussen de klinieken. Deze tuin was geheel ingebouwd en daardoor afgesloten van de buitenwereld. Geen poes of hond of andere natuurlijke vijand kon deze binnentuin bereiken.

Er stonden enkele flinke struiken en in de schemer streken tientallen Kwikstaarten daarin neer om uiteindelijk daar gezamenlijk de nacht door te brengen. Zo zaten ze dan vogeltje aan vogeltje veilig en rustig de nieuwe dag af te wachten.

In de morgen verspreidden ze zich langzaam. Eerst werd er gejaagd op de grasvelden, om na een poosje naar alle richtingen uit te vliegen. In de avond herhaalde zich het spel.

Ook deze gehele winter is het kleine "Akkermannetje" mij trouw gebleven. Dagelijks kwam hij vele malen op mijn voerplaats voor de meeuwen, om met de spreeuwen van de kaas te snoepen. De opgewekte roep tsjik, tsjik, vestigde steeds de aandacht op zijn aanwezigheid. Dat duurde tot ongeveer februari, toen miste ik hem. Was hij ten prooi gevallen aan de Sperwer die dagelijks zijn "hapje Spreeuw" kwam halen?.... of zo maar weggetrokken?

Gelukkig kwamen de Witte Kwikken terug. Op 12 maart hoorde ik weer de bekende roep en toen bleek er een paartje bij de oude broedplaats op de boerderij te zijn aangekomen. Daar had vorig jaar een stelletje twee maal gebroed onder de daklijst van de stal en ook nu streek de vogel op het zelfde plaatsje neer.

De geschiedenis zal zich wel weer herhalen.

REKTIFIKATIE OP "GANZEN IN HET GOOI 1979-1980"

R.G. Moolenbeek

Als vervolg op het artikel van Trijnie Stoker over de ganzen in het Gooi verscheen in de Korhaan 15 nr. 2 het ganzenverslag over de winter 1979-1980. Bij de Rietgans staat op pp. 39 vermeld dat "De meeste vogels hebben een groot deel van de snavel licht en soms witte kollen. Het betreft dus de Grote (=Taiga) Rietgans en op pp. 40 staat "dat het ook hier om Grote Rietgans gaat".

Nadere bestudering van de diverse ondersoorten aan de hand van enige artikelen, de balgenkollektie in het Zoologisch Museum te Amsterdam en enige draadslachtoffers van de Hilversumse Meent doen mij echter terug komen op bovengenoemde determinatie. De reden dat ik in eerste instantie met Taigarietgans (Anser fabalis fabalis) dacht te maken te hebben baseerde ik op de vele exemplaren met behoorlijke gele snavels en de soms duidelijke aanwezige witte kollen. Museummateriaal en de draadslachtoffers van de Hilversumse Meent echter bleken meer tot de toendra ondersoort (of eigenlijk meer een intermediaire vorm tussen fabalis en rossicus) te behoren. De hoeveelheid geel op de snavels en de witte kollen zijn niet de juiste kenmerken om de ondersoorten te onderscheiden. Belangrijker is de hoogte en de vorm van de snavel. Komende winter zal ekstra aandacht aan deze kenmerken besteed worden en ik hoop dan in de toekomst nog eens uitvoeriger op deze materie terug te komen.

EEN WITBUIKKROTGANS (BRANTA BERNICLA HROTA), NIEUW VOOR
MIDDEN-NEDERLAND

R.G. Moolenbeek & W.van der Hijden

Van de Rotgans zijn in Nederland een drietal ondersoorten waargenomen. De meest algemene ondersoort in Nederland (geheel West Europa) is de nominaatvorm, de Zwartbuikkrotgans, (Branta b. bernicla). Deze gans komt van eind september tot vaak ver in mei algemeen voor in het Waddengebied en in Zeeland. Langs de Noordzee kust worden wel vogels gezien doch meestal betreft het hier langsvliegende exemplaren. In het Gooi, Vechtplassen- en Eemgebied is het voorkomen van de Rotgans een zeldzaamheid. Het lijkt aannemelijk dat er voor de afsluiting van de Zuiderzee (ca.1934) regelmatig Rotganzen in het gebied tussen Muiden en de Eemmond voorkwamen. Helaas is hierover niets met zekerheid bekend. Ook de Avifauna van Midden-Nederland (Alleijn,1971) geeft geen opheldering. De eerste zekere waarnemingen stammen van enige jaren na de inpoldering (1938-1947) toen met name tussen Huizen en de Eemmond vier waarnemingen bekend zijn geworden. Stoker (1976:162) vermeldt voor ons werkgebied totaal 11 waarnemingen. Het is opvallend dat de meer recente waarnemingen uit het Noordelijke Vechtplassengebied komen. Vermoedelijk een gevolg van een toenemende belangstelling van vogelaars voor de vaste ganzenpleisterplaatsen aldaar. Mogelijk heeft ook de drooglegging van Zuidelijk Flevoland een invloed gehad. Zo zagen wij met o.a.(R.de Wijs, J.Paul) op 4 februari 1981 nabij de Blok van Kuffeler een twaalfstal Zwartbuikkrotganzen langs het Oostvaarderdiep richting Muiden vliegen. Een zelfde aantal zag Frits Boerwinkel op 14 februari foeragerend in de Noordpolder beoosten Muiden (pers.med.).

Op 1 maart zaten er in de Noordpolder twee grote groepen ganzen. Totaal tel- den we er om ca. 13.30 zo'n 3000 Kolganzen, ruim 1100 grote Rietganzen, 3 Grauwe ganzen en 29 Brandganzen. Tussen één der beide groepen ontdekten wij een Rotgans, welke opviel door zijn grootte (nauwelijks groter dan een man- netje Wilde eend, alleen wat hoger op de poten) en het agressieve gedrag van de Kol-Rietganzen ten opzichte van de Rotgans. Wij zagen diverse malen dat hij zich snel uit de voeten moest maken. Tevens viel ons op dat hij steeds foerageerde in de buurt van enige Brandganzen. Toen wij na enig geduld de gans goed in de kijker (en telescoop 25x) kregen, vielen direkt de lichte flanken op welke sterk kontrasteerden met de donkere borst. Van een overgang was geen sprake. Het benaderde bijna de borst/flank tekening van de Brandgans. Net voor de overgang flank/onderzijde (dus boven de poten) waren drie of vier donkere verticale banden waarneembaar, welke duidelijk afstaken. Het ontbreken van de lichte randen van de vleugeldekveren toonde dat we met een adulte vogel te maken hadden. Ook de rug leek iets lichter dan van een Zwartbuikkrotgans, vooral het bovenrug gedeelte (dit kenmerk bleek achteraf door Frans Rijnja niet opgemerkt). De begrenzing flank- vleugel was niet opvallend. De witte vlekken op de nek waren goed zichtbaar. Teneinde niet het alleenrecht van deze primeur te hebben, besloten we Frans Rijnja te bellen. Dit lukte in een rokerig kroegje in Muiderberg. Frans was direkt bereid om mee te gaan en om ongeveer drie uur kon hij de Witbuik van z'n Gooise lijst toevoegen.

Een prachtig zonnetje deed nu alle ganzen ekstra goed uitkomen en ook Frans (die reeds meerdere Witbuiken in Nederland heeft gezien) had geen enkele twijfel. De Witbuik liet zich van alle kanten schitterend waarnemen.

Op 2 maart zijn we nog gaan kijken doch konden hem in de korte tijd die ons ter beschikking stond niet terugvinden. De ganzen foerageerden nu ook meer in het centrum van de polder. Inmiddels zijn er nog wat waarnemingen bekend geworden uit de winter 1980-1981. Op 31 december nam D.Tanger (in litt.) in de Workumerwaard (Friesland) een exemplaar waar in een groep van ca. 500 brandganzen. Blankert, Yzendoorn en Steinhaus (1981) vermelden een exemplaar op 25 januari uit Wons (Friesland) en één in Zuidelijk Flevoland op 7 februari. Het moet niet worden uitgesloten dat het hier steeds om hetzelfde beest gaat. De broedgebieden van de Witbuikrotgans liggen voornamelijk in N.O.Canada, N.Groenland, Spitsbergen en Frans Jozef eiland. Het overgrote deel van de N.O.-populatie overwintert aan de Atlantische kust van N.Amerika. Hun aantal schommelt tussen de 150.000 en 200.000 exemplaren. De broedvogels van N.O.Groenland overwinteren in Ierland en die van Spitsbergen in N.Engelend en O.Schotland. Het aantal Europese overwinteraars bedraagt ca. 12.000 (Mulder, T.1976).

Waar de in de Noordpolder waargenomen Witbuikrotgans vandaan komt is niet te zeggen. Je zou het eerst kunnen denken aan een vogel van Spitsbergen doch een waarneming in 1976 van de Groninger kust geeft aan dat er hier eveneens vogels uit Canada kunnen worden waargenomen (Lambeck, R.H.D.1977). Ook in waterwildkollekties worden Witbuikrotganzen wel aangetroffen, zodat de mogelijkheid dat het om een ontsnapt exemplaar gaat ook niet geheel moet worden uitgeschakeld.

LITERATUUR:

- Alleijn, W.F. et al. 1971. Avifauna van Midden-Nederland. Assen.
Blankert, J.J. et al. 1981. Recent reports. D.B.A. 3(1):32-36.
Mulder, T. 1976. De Rotgans. In: T.Lebret et al. Wilde ganzen in Nederland 97-11. Zutphen.
T.Stoker. 1979. Ganzen in het Gooi. Korhaan 13:157-165 (3).

EEN BIDDENDE SCHROK OP

Marc van Houten

Op zondag 19 juli, half 6 's-ochtends zag ik boven het weilandje, bij de pier te Huizen, een "biddende" Torenavalk.

Een leuke waarneming blijft het altijd zo'n voedsel zoekende valk, maar geen zeldzaamheid.

Plotseling dook hij snel schuin naar beneden, richting prooi!

Ik zag 'm nu + 30 sec. niet meer, zeker beet. Toen vloog hij op, met een zojuist gedode muis in zijn klauwen!! Hij landde op een paaltje ongeveer 30 meter van mij vandaan.

En daar begon hij al scheurend zijn verse boutje op te peuzelen. Dit peuzelen duurde amper één minuut !! Daarna begon hij van vooraf aan met bidden. Thijsse schreef wel dat de Torenavalk het vroomste valkje is; hij bidt immers vóór het eten, maar tafelmanieren kennen ze in ieder geval niet!

Voorjaarsweekend Terschelling

door Maarten Klomps

Tot een van de fijnste weekenden behoort ongetwijfeld een bezoek aan de waddeneilanden. Dit jaar was dan Terschelling aan de beurt, een eiland dat velen onder ons al eerder bezochten.

Als uitvalspunt was een kampeerboerderij besproken, "De Jonge Jan" te Formerum waar vrijdagavond na een stevige fietstocht vanaf West tegen de wind in een ploeg van 40 man en vrouw arriveerde.

Ze werden opgewacht door de reeds eerder gekomen keukenploeg o.l.v. Joke met koffie en koek en een brandende openhaard.

Naast de vele bekende gezichten, een soort harde kern, waren er veel nieuwe mensen die naar we hopen het niet bij één keer zullen laten.

Met de aankondiging dat op zaterdag het vertrek op 6 uur gesteld was besloot men al gauw de slaapzak op te zoeken. In alle vroegte na een stapel brood en koffie, werden de fietsen gepakt en gingen er 4 ploegen op zoek naar de vogels. Terschelling heeft een vrij groot poldergebied waar overal paden doorlopen die uitkomen op de Waddendijk, waar schapen en paarden vrij rondlopen.

In deze polder natuurlijk de Kievit, Grutto, Tureluur, Scholekster, Bergeenden en een 3 tal Kemphanen. Hier en daar groepen van enkele honderden Rotganzen. Om deze ganzen het grasvreten te beletten, waren er "Zingende" draden in de weilanden gespannen. Bij laag water gaan ze weer het wad op.

Achter Oosterend ontdekten we Beflijsters en deze bleven het hele weekend op dezelfde twee weilanden, je kon er bijna garantie opgeven.

Bij het begin van de Boschplaat (van I5-3 tot I5-7 grotendeels verboden gebied), maakten we nog een wandeling om de Takkenkooi en langs het wad terug, maar veel bijzonders leverde dat niet op. Tijdens het middageten natuurlijk het bekende uitwisselen van gegevens zoals: "hebben jullie een Klapekster gezien" of "wij hadden een Rouwkwikstaart" etc.

Een andere tocht ging over prima fietspaden richting Midsland aan Zee met onderweg Slobeenden, Rietgors, een zingende Roodborsttapuit op t.v. antenne en Tapuiten.

In de duinen bij paal 8 bekeken we een Kokmeeuwen kolonie waar horen en zien je verging. Iets verder is een leuk duinmeertje waar we mooi uit de wind lagen en o.a. Mantelmeeuwen, Slobeenden en een Dodaars konden zien.

Via de Longway reden we door een prachtig duingebied waar we op Kiekendieven getrakteerd werden, Grauwe en Blauwe die prachtig laag over de duindoorns wiekelden.

Op het enorme strand van de Noordvaarder fourageerden: Kluut, Zwarte Ruiter en vele Strandlopers met op de achtergrond Eidereenden, Meeuwen en Bergeenden.

Een schitterend uitzicht (gelukkig zonder F I6) met Vlieland aan het einde, ook goed te zien vanuit koffietent "de Walvis" bij heerlijk cranberry gebak.

Van West naar Formerum moesten we tegen de wind in, maar als je weet dat Joke en haar discipelen voor een enorme pot macaroni (vegetarisch) gezorgd hebben, van bekende kwaliteit, dan gaat dat heel gemakkelijk.

Na het eten en afwassen vertelde Arthur du Mosch ons uitgebreid over stookolieslachtoffers, helaas zonder diaprojector. Als laatste werd nog even de rust in 'de Rustende Jager' verstoord onder een slokje, toch altijd weer gezellig.

Zondag mochten we uitslapen van de grote leider tot 6.30 uur, eerst thee op bed van Adri en Conny, een uur later weer vogelen.

Bij het Arjensduin was een Roodkeelduiker gezien en ook deze vogel bleef het hele weekend te bezichtigen.

Wat zie je zoal meer? In totaal 110 soorten, keurig bijgewerkt op een rol behangpapier, b.v. Gele Kwikstaart, Zwarte Wouw (Ix), Zilverplevier, Goudplevier, Rosse Grutto, Kanoetstrandloper, ach te veel om op te noemen.

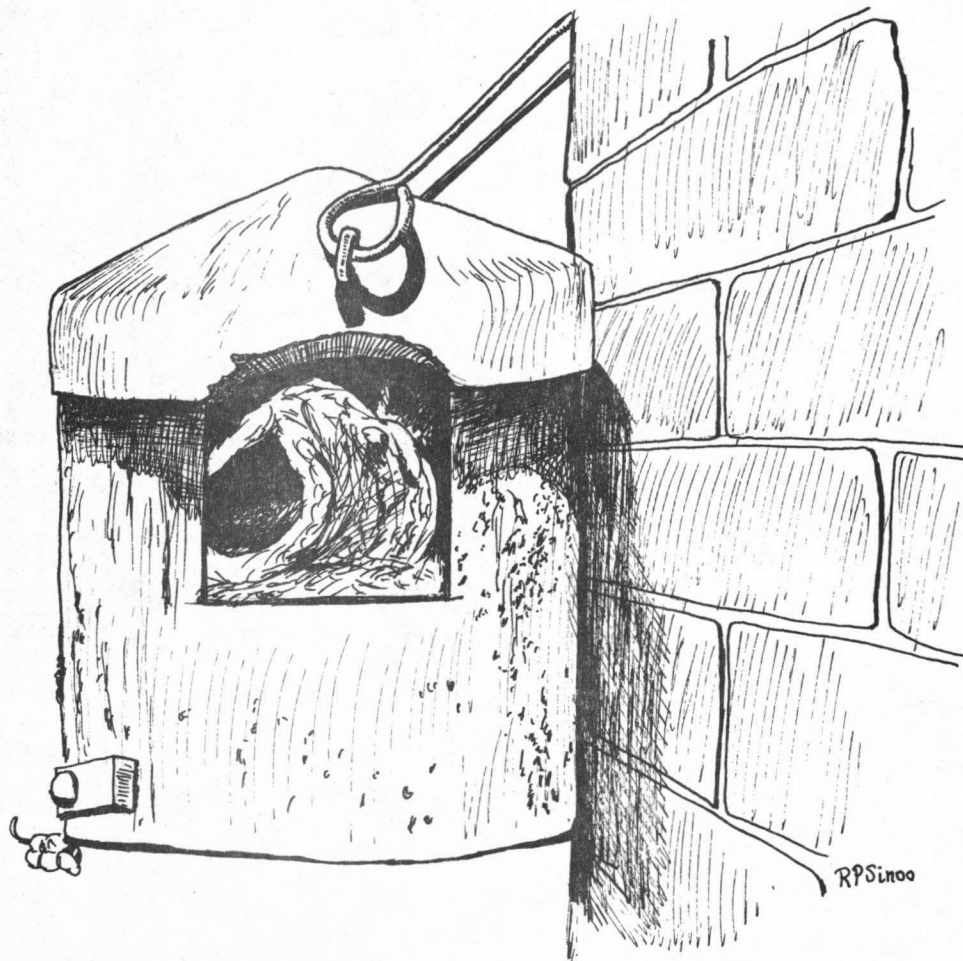
Veel te gauw is het tijd om na corvee weer naar de boot te fietsen op een ongelukkige na die na een valpartij per ziekenwagen naar huis moest. Op de overvolle boot zaten de vogelaars natuurlijk aan dek om tot het laatste toe te genieten zodat we snel in Harns waren met nog 2 uur rijden te goed. Maar gelukkig is het in de herfst weer tijd voor de volgende expeditie.

STAARTMEES BROEDDE IN NESTKAST

R.G. Moolenbeek

Het bekijken van wat oude foto's deed me weer denken aan een merkwaardig broedgeval. Het betrof een paartje Staartmezen, dat in mei 1976 in een halfopen betonkast broedde op het landgoed Bergh en Vaart te s-Graveland. De kast hing tegen een stenen garage welke begroeid was met de één of andere klimplant. Al vele jaren werd het kastje jaarlijks bewoond door Grauwe vliegenvangers en eenmaal zelfs door een paartje Roodborsten. Omdat ik het broedsel op geen enkele wijze wilde storen, weet ik niet hoeveel eieren er gelegd zijn. Dat er jongen waren en zijn uitgevlogen is zeker, de ouders vlogen eind mei af en aan met voedsel en door de kleine ronde nestopening waren later de jongen te zien.

In het Gooi worden vanaf 1968 regelmatig nestkastverslagen gepubliceerd van zo'n 1500 nestkasten. De Staartmees werd hierin tot op heden nimmer als broevogel vermeld. Weet iemand broedgevallen?

DE BROEDVOGELS VAN EINDE-GOOI IN 1980

D.A. Jonkers

Inleiding

Na de broedvogelinventarisatie van 1979 is het landgoed Einde-Gooi ook in 1980 weer geïnventariseerd. Bij deze twee opeenvolgende inventarisaties moet het voorlopig blijven. Voor 1981 was het niet mogelijk voldoende medewerkers te vinden. Er zal getracht worden over enkele jaren weer een aantal broedseizoenen achtereen op eenzelfde wijze met een gelijk blijvende groep personen te inventariseren. De invloeden van het gevolgde beheer zijn dan misschien in de soorten en aantallen terug te vinden. Uitvoerige gegevens over het landgoed zijn te vinden in Einde-Gooi Beheersrichtlijnen (Lichthart 1979) een Natuurhistorische schets van Einde-Gooi (Jonkers et. al. 1972) en het vorige verslag (Jonkers 1980).

Inventarisatiemethodiek

De wijze van inventariseren en de begrenzing van de telgebieden was gelijk aan die van 1979 (zie vorige verslag). In tegenstelling tot het vorige broedseizoen toen pas eind april de eerste inventarisatierondes werden gehouden, werd nu al in februari begonnen. Er zijn in totaal op zeventienveertig dagen bezoeken aan het landgoed gebracht, waarvan twee in februari, acht in maart, tien in april, dertien in mei, elf in juni en één in juli. Eveneens bij de vorige inventarisaties onderzochten de medewerkers behalve hun eigen telgebied ook andere delen van Einde-Gooi. Hierdoor ontstaat de volgende tabel (figuur 1).

figuur 1. Aantal bezoeken per deelgebied c.q.

	1	2	3	4	5	6	hele terrein
vroege ochtend	12	7	7	6	6	14	5
overdag	2	5	3	0	9	4	7
avond	7	2	2	2	3	7	3

Hoewel het aantal bezoeken in het hele seizoen groter was dan in het voorgaande jaar, is er een gemiddelde bezoekenintensiteit van 26 min/ha. (1979: 35 min/ha. De lagere intensiteit wordt veroorzaakt door het relatief grote aantal inventarisaties in de avond. Per tijdséénheid kan op dit deel van de dag een grotere oppervlakte worden onderzocht.

Weersomstandigheden en zangactiviteit bij de inventarisaties

In februari was het over het algemeen helder weer met matige wind. Diverse soorten gaven al blijk van baltsactiviteiten. Maart gaf temperaturen tot maximaal 11°C. te zien. Ook hier was de wind niet zodanig dat er hinder van werd onderzocht. Aan het begin van deze maand was één ochtend met zeer weinig zang, een gevolg van de dichte mist. April had in de vroege ochtenden lage temperaturen. Zelfs later op de dag kwamen de temperaturen tijdens de inventarisaties niet boven de 11°C. Da zangactiviteit was goed.

Begin mei was het met de maximumtemperaturen hetzelfde, maar na de eerste decade werden waarden gehaald van 20-24°C., om na de tweede decade weer iets terug te vallen. Er was sprake van intensieve zang. Ook juni gaf goed inventarisatie weer met zonnige dagen. Soms was het 's morgens wat mistig. De avonden waarop naar de aanwezigheid van nachtvogels werd geluisterd waren zonder meer gunstig.

Beheer en andere activiteiten

In de winter werden in het noordelijk deel van het gebied dunningen in vakken met eikenhout uitgevoerd. Hierdoor kregen deze percelen met al de overige eikenpercelen een wat meer open karakter. De jacht werd m.i.v. 1 april 1980 stopgezet. Op de dagen waar op overdag werd geïnventariseerd werd bijzonder veel hinder ondervonden van het geluid van stijgende en dalende vliegtuigen, afkomstig van het nabijgelegen vliegveld.

Interpretatie van de veldgegevens

Zoals gebruikelijk zijn de waarnemingen na afloop van het broedseizoen van elke soort op aparte kaarten bij elkaar gezet. Het criterium dat er voor het vaststellen van een territorium gespreid over de inventarisatieperiode van de soort tenminste drie waarnemingen bij elkaar moesten liggen, bleef gehandhaafd. Aanvullende informatie als slepen met nestmateriaal bij gevallen waar twee keer zang was geconstateerd, leidde ook tot het vaststellen van een territorium (zie voor verdere informatie Korhaan 1980 (1) : 17-24).

Resultaten

In de lijst (figuur 2) staan de vastgestelde aantallen broedparen van elke soort vermeld. Wanneer we de aantallen per soort van 1979 en 1980 met elkaar vergelijken zijn er o.a. grote verschillen bij: de Houtduif, Grote Lijster, Zanglijster, Winterkoning, Koolmees, Pimpelmees en Boomklever. De toename is voor een deel terug te voeren naar de nasleep van de winter 1978/1979 en de onderwaardering als gevolg van het late begin van de inventarisaties in 1979. Voor sommige soorten speelt alleen het laatste effect een rol.

Een soort met een reële toename is de Boompieper (figuur 3). Vijf van de zes territoria lagen in ingeplante kapvlaktes waar nu de ondergroei voor voldoende dekking zorgde. Een territorium werd vastgesteld in een perceel met eik dat vorig jaar was gedund. Dit jaar was de Heggemus niet meer aanwezig. Met een zo vroeg begin van de inventarisaties kan deze soort niet gemist zijn. Het lijkt een broedvogel te zijn geworden die zo nu en dan op het landgoed broedt stand van de Gekraagde Roodstaart baart zorgen.

In de periode 1969/1971 waren er nog 23-24 broedparen; in 1979 9 broedparen en in 1980 nog 5. Een forse achteruitgang, die ook landelijk wordt geconstateerd. Om er zeker van te zijn dat er geen effect was van het verdwijnen van nestkasten, werd het nestkastverslag over 1970 (Moolenbeek 1972) geraadpleegd. Het aantal nestkasten broedende roodstaarten bleek in dat jaar gering te zijn. Overigens wordt in het verslag nog gesproken van een grote toename van deze soort in nestkasten in het Gooi. Voor holenbroeders is het ophangen van nestkasten in Einde-Gooi niet noodzakelijk (figuur 4). Er zijn voldoende natuurlijke holtes.

figuur 2 Broedvogels in 1980 van het landgoed Einde-Gooi.

Aantallen in paren

Wilde Eend	3	Tuinfluit	5
Bergeend	1	Grasmus	1
Buizerd	1	Fitus	20
Havik	1	Tjiftjaf	22
Fazant	broedvogel	Fluiter	3
Holenduif	8	Goudhaantje	12
Houtduif	25	Grauwe Vliegenvanger	5
Tortelduif	2	Bonte Vliegenvanger	2
Turkse Tortel	2	Koolmees	40
Bosuil	1	Pimpelmees	23
Groene Specht	1	Zwarte Mees	6
Grote Bonte Specht	20	Kuifmees	2
Kleine Bonte Specht	1	Glanskopmees	1
Zwarte Specht	1	Matkopmees	1
Boerenwaluw	8	Staartmees	1
Huiswaluw	1	Boomklever	12
Boompieper	6	Boomkruiper	18
Witte Kwikstaart	3	Vink	27
Winterkoning	38	Huismus	broedvogel
Grote Lijster	5	Spreeuw	28
Zanglijster	10	Wielewaal	1
Merel	48	Zwarte Kraai	9
Gekraagde Roodstaart	5	Kauw	9
Roodborst	46	Ekster	6
Spotvogel	2	Vlaamse Gaai	5
Zwartkop	8		

Figuur 4.

Soorten en aantallen holenbroeders op Einde-Gooi in en buiten nestkasten.

	1970	1970	1980
	in nestkasten (aantal 105)	buiten nest- kasten	zonder nestkasten
Bosuil	1	0	1
Bonte Vliegenvanger	1	0	2
Grauwe Vliegenvanger	1	2	5
Witte Kwikstaart	1	3	3
Gekraagde Roodstaart	2	21	5
Boomkruiper	1	9	18
Spreeuw	6	+ 94	28
Huismus	1	- 31	broedvogel
Ringmus	3	25	0
Zwarte Mees	1	12	6
Glanskopmees	1	2	1
Matkopmees	1	4	1
Koolmees	22	26	40
Pimpelmees	20	4	23

Fitus en Tuinfluiter namen, vergeleken met 1979, sterk in aantal toe. De territoria lagen hoofdzakelijk in de randen op twee kapvlaktes met opschietende kruiden en berken (figuur 3). De Fluiter was dit jaar wél aanwezig. Twee territoria bevonden zich in een oud dennenbos met ijle loofhout opslag. Hoe het Goudhaantje zo spectaculair heeft kunnen toenemen is niet te verklaren. De territoria werden geconstateerd in het oostelijk deel. De Zwarte Kraaien, waarvan in de meeste gevallen nesten werden gevonden, zaten hoofdzakelijk langs de randen, soms zeer dicht bij elkaar. Vanuit deze randen konden zij hun voedselgebieden, de open gebieden, bestrijken. De Koekeek, Glanskopmees en Matkopmees konden nu als broedvogel worden genoteerd. De aantallen waren gelijk aan de veronderstelde in 1979. Een raadsel is het verdwijnen van de Ringmus. Tijdens de inventarisaties werden langs de randen af en toe exemplaren gezien bij de aanliggende bebouwing.

Dankwoord

Er zijn weer heel wat uren in het inventariseren van het landgoed Einde-Gooi gestoken. Mijn bijzondere dank gaat uit naar degenen die mij bij het vastleggen van de gegevens hebben geassisteerd. De volgende vogelwerkgroepen onderzochten de achter hun namen vermelde deelgebieden. W.E. Cohen (6), D.A. Jonkers (3 en rustgebied, hele landgoed), A.H.G.W. Pluister (5), G. Rieken (2), J.P. Seiffert (3), R. Sinoo (1), H.W. de Soete (4) soms geassisteerd door A. de Later of B. Scheper.

Samenvatting

Met dit verslag is voorlopig een einde gekomen aan de broedvogelinventarisaties op Einde-Gooi. Er zijn nu gegevens van 1969-1971, 1979 en 1980. Vijftien soorten komen sinds 1971 niet meer voor t.w. Waterhoen, Meerkoet, Patrijs, Kievit, Sperwer, Boomvalk, Torenavalk, Ransuil, Veldleeuwerik, Goudvink, Groenling, Appelvink, Vuurgoudhaan, Geelgors en Ringmus. Soorten die achteruit gingen zijn: Houtduif, Tortelduif, Boerenzwaluw, Winterkoning, Zanglijster, Merel, Tuinfluiter, Grasmus, Tjiftjaf, Koolmees, Zwarte Mees, Kuifmees, Glanskopmees, Spreeuw en Vlaamse Gaai. Een vooruitgang werd geconstateerd bij de Bonte Specht, Zwartkop en Zwarte Kraai. Een nieuw soort is de Huiszwaluw.

Geraadpleegde literatuur

1. Jonkers, D.A., Klein, J. en L.F. Rijnja 1972: Een natuurhistorische schets van het landgoed Einde-Gooi. Vogelwerkgroep het Gooi e.o. Hilversum.
2. Jonkers, D.A. 1980 : De broedvogels van Einde-Gooi in 1979. (Korhaan 14 (1): 17-24.
3. Lichthart, R.H. 1979: Einde-Gooi Beheersrichtlijnen. Ver. tot behoud van Natuurmonumenten in Nederland. 's-Graveland
4. Moolenbeek, R, 1972: Jaarverslag 1970. Nestkastonderzoek gecoördineerd door de V.W.G. 't Gooi e.o. Vogelwerkgroep het Gooi en omstreken Hilversum.

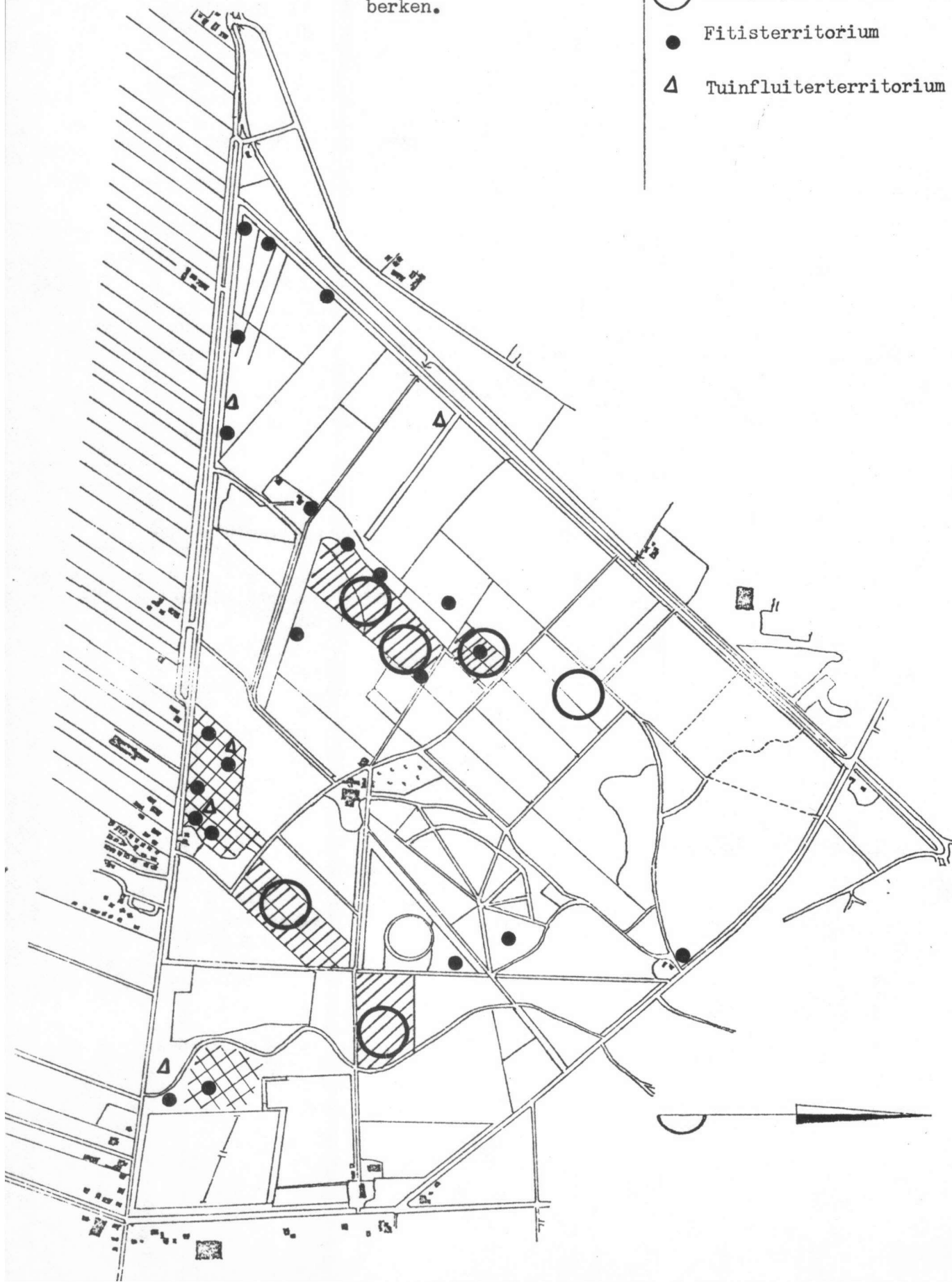
figuur 3

EINDE GOOI

schaal 1:10.000

- voormalige kaalkap
- vroegere kaalkop met kruiden en opschietende berken.

- Boompieperterritorium
- Fitisterritorium
- Tuinfluiterterritorium

Ervaringen met Bergeenden

door W.K.Kraak

In het Gooi en in het Utrechtse blijft Tadorna tadorna een boeiende verschijning. Je raakt niet uitgekeken op deze vogels met hun heldere kleuren en hun karakteristiek gedrag. En dat alles in een voor waarnemingen merkwaardig gunstige omgeving. Bovendien hoe vaker je kijkt en hoe meer tijd je aan observaties besteedt des te meer dingen zie je die je de moeite waard vindt om ze even te noteren.

Graag geef ik hier een paar voorbeelden.

Dinsdag 28 april 1981, Laarder Wasmeer:

Verspreid 18 Bergeenden op de achterplas, de meeste wel paarsgewijs bij elkaar. Alleen 2 ♂♂ blijven gedurende de waarnemingstijd solitair, zonder partner. Waarschijnlijk heeft ieder paar hier een eigen voedselterritorium. De vogels zijn rustig bezig met voedsel zoeken zonder elkaar te hinderen. Aan de oever doen ze dat pootje badend. Ze staan in het ondiepe water en dompelen alleen de kop onder. Ligt het slik iets dieper dan gaan ze zwemmen. De zwemmende vogels buigen de hals en brengen de kop onder water óf, wanneer ze verder moeten reiken, ze gaan grondelen, d.w.z. het hele lichaam staat vertikaal, alleen het achterlijf steekt recht omhoog boven de waterspiegel.

Af en toe vertonen de Bergeenden een tussenfase tussen grondelen en zwemmend kop en hals onderdompelen: ze drukken de staart plat op het water. Dit geeft ze van opzij gezien een eigenaardig profiel. Is dat een houding om het zwaartepunt iets te verplaatsen en met meer gestrekte hals verder te kunnen reiken?

Maandag 15 juni 1981, Hilversum, vijver tussen Liebergerweg en Minckelersstraat ten westen van Anna's Hoeve:

Een Bergeend (adult ♂) zwemt "doelloos" rond, in een houding alsof hij een voedselterritorium beschermt. Uit de verte klinkt "ak-ak-ak", het geluid van een vrouwtje dat komt aanvliegen. Het mannetje reageert dadelijk met "psieuw-psieuw". Het angekondigde wijfje strijkt neer op het water bij het mannetje en begroet hem met geluid en gebaar. Het geluid klinkt als "waarrk", de houding gaat als volgt: hals uitgestrekt laag boven water, de kop schuin omhoog naar het mannetje gericht. Dit gebaar wordt ook in de balts gebruikt, gecombineerd met een herhaald "waarrk". Maar dan werkt het als ophitsen van een mannetje tegen andere mannetjes. Hierna laten de vogels geen geluid meer horen. Ze zwemmen en waden naar de kant. Het wijfje zoekt ijverig voedsel staande in het ondiepe water, het mannetje staat er rustig bij te pronken. Je zou zeggen hij houdt de wacht.

Ik neem aan dat het vrouwtje het broeden heeft onderbroken en haar echtgenoot heeft opgezocht in het eigen voedselterritorium.

Op een ander gedeelte van deze overzichtelijke vijver zwemt een paartje Bergeend. Het vrouwtje houdt bij het zwemmen voortdurend de staart plat op het water gedrukt. De vleugelpunten blijven in de normale stand, vandaar komt het dat ze nu - los van de staart - extra lijken uit te steken buiten de contouren van het lichaam. Let wel, ze is niet bezig met voedsel zoeken, kop en hals blijven in de gewone zwemhouding. Dit gedrag vertoont het mannetje nooit. Het wijfje geeft met haar neergedrukte staart een signaal aan pas uitgekomen jongen (wellicht enige dagen lang) zodra het gezin het water bereikt heeft. De abnormale zwemhouding wil zoveel zeggen als "volg

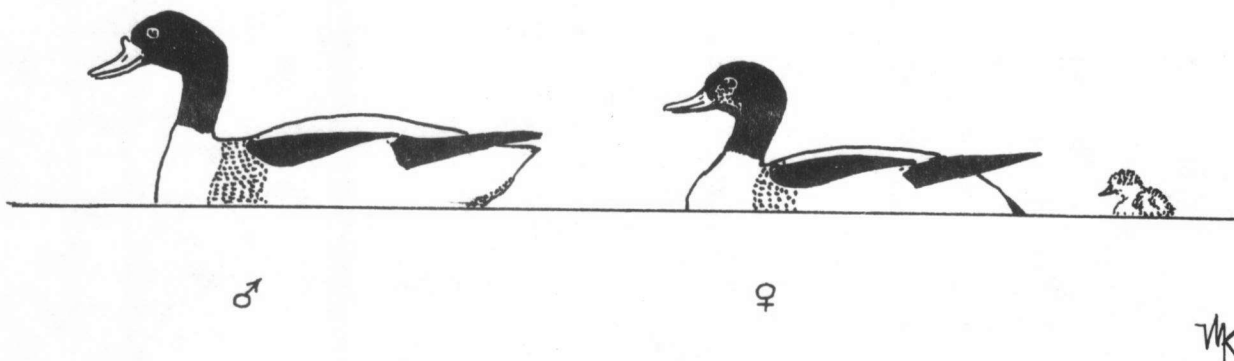
mij in mijn kielzog". Ik kijk er lange tijd naar, maar hoe ik ook uitkijk, er komen geen pulli achter haar aan. De woerd houdt haar trouw gezelschap. Hij is groter van stuk en houdt zijn hals meer rechtop. Hebben zij hun donsjongen al verloren? Kan zij het instinctieve gebaar niet voortijdig opgeven al komt er geen respons?

Om de situatie beter te kunnen beoordelen ga ik naar de kop van de vijver, vanwaar het hele watervlak ineens is te overzien inclusief de rietkragen langs de zijden. In de verte is een paartje Kuifeend actief. Beide vogels duiken ijverig evenals een aantal kleine donsjongen. Dat zijn er minstens vier (tellen is moeilijk, je weet nooit of ze wel ooit allemaal gelijktijdig boven zijn). Het ouderpaar met jongen blijft goed bij elkaar ondanks frekvent (maar meestal kort) duiken.

En nu de verrassing: met de kijker (8X) haal ik het troepje mooi dichtbij -- het zijn stuk voor stuk Bergeendpulli! Men kan ze niet verwarren met donsjongen van de Kuifeend, die immers van boven vrijwel egaal donkerbruin zijn. Zijn dit de verloren jongen van het paartje Bergeend? Zijn ze verkeerd aangesloten?

Donderdag 18 juni 1981, Hilversum; zelfde vijver als maandag 15.06.

Geen Kuifeenden meer gezien, geen donsjongen, evenmin het kinderloze ouderpaar. Wel tref ik de Bergeendman, bewaker van zijn voedselterritorium, op zijn vaste stek, de zelfde hoek van de vijver als drie dagen eerder. Helaas ik heb geen tijd ter beschikking om te wachten of zijn vrouwtje weer een broedpauze zal benutten om hier in gezelschap van haar echtgenoot haar honger te stillen.

Mededeling:

L.F.Rynja heeft twee boekjes samengesteld:

- Lijst van Fryske en âld Fryske fugelnammûn,
dit ± 60 pagina's tellende boekje zal ongeveer f 10,- kosten.
- Nederlandse en oud-Hollandse vogelnamen,
dit ± 100 pagina's tellende boekje zal ongeveer f 15,- kosten.

Belangstellenden voor bovenstaande boekjes kunnen zich in verbinding stellen met: L.F. Rynja, Salamander 22, 1275 BN Huizen, Tel. 02152-50302.

KADERWERK IN DE VOGELWERK GROEP

Jelle Harder

In de wintervergadering van de subgroep Avifauna werd besloten weer „ wat " aan kadervorming te gaan doen. Op 10 maart van dit jaar werd, hiervoor een speciale avond belegd in de Godelindeschool te Naarden.

Uit de discussie van die avond kwam als resultaat naar voren „ dat er in de eerste plaats grote behoefte bestaat aan een betere opvang van nieuwe leden ". Deze opvang zou moeten bestaan uit het vertellen hoe onze vogelwerkgroep in elkaar zit. De eerste avond zou derhalve meer een voorlichtingsavond dan een kaderavond worden. Aangezien die opvang reeds een aanvang zou kunnen nemen bij de potentiële leden werd besloten ook een beroep op de subgroep Vogelcursus te doen. Aangesproken werd deze voorlichtingsavond te houden op 12 mei in de Godelindeschool. Behalve dat dit aangekondigd werd in de Korhaan kregen alle leden die de afgelopen twee jaar lid waren geworden een speciale uitnodiging. Via de vogelcursus werden ook alle cursisten op de hoogte gebracht van deze avond. Bij iedere uitnodiging was ook een stencil gevoegd met alvast wat informatie over onze werkgroep. Aangezien je nooit weet hoeveel mensen er nu eigenlijk op uitnodigingen reageren was het toch verrassend ruim 40 personen aan te treffen op de twaalfde mei. Bij nader onderzoek kon je er van die 40 echter slechts(?) 14 als nieuw/aankomend lid beschouwen. En dat terwijl er toch 120 uitnodigingen waren verstuurd aan nieuwe leden (± 60) en cursisten (± 60)....

Deze avond zelf stond dus in het teken van de voorlichting. Het bestuur vertelde in het kort over het ontstaan en de werkwijze van onze vogelwerkgroep. Daarna kwamen vertegenwoordigers (sters) van de subgroepen aan bod. Zij vertelden waarmee hun subgroep zich momenteel bezighoudt en voor welke activiteiten er nog mensen nodig zijn. In de pauze werd iedereen verzocht een enquête formulier in te vullen. Hierop kon worden aangestreept voor welke subgroepactiviteiten men eventueel belangstelling heeft. Na de pauze kregen de aanwezigen gelegenheid zelf bij de diverse subgroepen nadere informatie in te winnen of gewoon een praatje te maken. Aan het eind van de avond besloten de vertegenwoordigers van de subgroepen en het bestuur over deze avond nog eens na te praten. Een evaluatieavond dus.

Deze bijeenkomst werd gehouden op 16 juni te Baarn. In een groep van elf personen werden de volgende vragen aan de orde gesteld.

- Wat vond je van de informatieavond
- Wat zijn de resultaten van de enquête?
- Hoe gaan we nu verder?

De reactie van iedereen was dat men het een geslaagde avond vond, maar het rendement was natuurlijk nog niet meetbaar. Dat zal o.a. op de volgende avifaunaavond duidelijk moeten worden. Het was de meesten ook opgevallen dat de deelnemers het gedeelte na de pauze, zelf rondkijken en praten met de subgroepleden, bijzonder op prijs hadden gesteld. In dit directe contact kon men gemakkelijk nadere informatie krijgen. Het later invullen van een enquêteformulier had als gunstig resultaat dat we de persoonlijke voorkeur van de nieuwe leden te weten kwamen. Wie voor welke activiteit(en) belangstelling had. De aanwezige subgroepen toonden grote interesse voor deze gegevens.

Geopperd werd een soortgelijk enquêteformulier reeds in de welkomstmap voor de nieuwe leden te doen. Een ieder vond dit een goed idee waarbij werd opgemerkt deze formulieren door enkele leden persoonlijk te laten ophalen. De coördinatie hiervan zou dan bij het secretariaat komen te liggen. De suggestie een enquêteformulier bij de Korhaan in te sluiten werd ook overgenomen, maar de uitvoering hiervan werd verplaatst naar 1982.

Uit de discussie kwam voorts naar voren zo'n volgende voorlichtingsavond in samenwerking te doen met de subgroep Vogelcursus. De meest geschikte avond is dan een extra, zevende, cursusavond waarbij tevens alle nieuwe leden worden uitgenodigd. De subgroep Propaganda zegde toe de organisatie hiervan op zich te gaan nemen.

Tenslotte werd afgesproken op de volgende avifaunaavond in het najaar te bezien hoe het kaderwerk, voor wat betreft determineren, inventariseren, tellingen, enz., aangepakt moet worden. Een ieder kan hierover vast gaan nadenken. Zonder nu iemand te kort te willen doen wil ik dit stukje besluiten met mijn dank uit te spreken voor hun positieve bijdrage bij dit beginnend kaderwerk, te weten aan Rob, Trijnie, Adrie, Nico, Han, Therèse, Andries, Ger, Emmy, Ilco, Yves, Joke, Kees en Dick.

Een HOP als verkeersslachtoffer en het voorkomen in het Gooi e.o.

R.G. Moolenbeek

Op 4 mei 1980 werd ik gebeld door Jos de Jonge, die mij vertelde dat zijn buurman, de heer Van Oosten een dode Hop (Upupo epos) had gevonden. Nu liggen dode hoppen niet bepaald voor het oprapen dus was ik erg nieuwsgierig. Nog net voordat Jos het vliegtuig naar Mallorca instapte, bracht hij het beest bij me. Het was een schitterend exemplaar, helaas miste het enkele staartpennen en was het lichaam enigszins beschadigd. Het beest was die ochtend gevonden op het weggetje langs de Vecht in Nigtevecht nabij "Swaenwijck". Zonder twijfel is zijn laatste ontmoeting die met een auto geweest. Voor zover mij bekend is dit de eerste hop in Nederland die nu als verkeersslachtoffer geboekt staat (Jonkers & De Vries, 1977). Uit ons werkgebied zijn vanaf het begin van deze eeuw zo'n 12 waarnemingen bekend geworden. Over sekse en leeftijd van deze vogels is niets bekend. Het betreft de volgende waarnemingen:

27. 8.1903	's-Graveland (DLN 6:106)	; I ex.
1913	Lage Vuursche (Ardea 3:53, 4:87)	; een broedgeval.
3.10.1935	Wasmeren, Hilversum (Limosa 15:36)	; I ex.
22.II.1941	Hilversum (hr. Loory)	; I ex.
25. 5.1953	Eempolder (De Wandelaar 21(8):194)	; 2 ex.
28. 8.1958	heide bij Hilversum (HCL Bosch)	; 1 ex.
	(het ex. genoemd in het Vogeljaar 6:82 en Lim. 33:37 voor Hilversum, ook op die datum, betreft vermoedelijk dezelfde waarneming).	
4. 6.1960	Hilversum (J.Taapken, Lim. 35:67)	; I ex.
10. 5.1962	Naardermeer (arch. N.M.)	; I ex.
19. 9.1968	Hilversums Wasmeer (Vj 16:672)	; I ex.
7. 5.1971	Gooilust (R.v.Poelgeest)	; I ex.
	(de waarneming van I ex. op 8.5.1971 uit Vj 19:534 betreft waarschijnlijk dezelfde waarneming).	
(21.II.1972	Soest, I ex. door C Serné, een waarneming net buiten ons werkgebied)	
16. 9.1977	Huizen, Eukenberg (K.Brink)	; I ex.
6. 5.1978	Laarder Wasmeer (J.Harder)	; I ex.
4. 5.1980	Nigtevecht, Swaenwijck (J de Jonge & Van Oosten)	; I ex.

De Avifauna van Nederland (1970) zegt: "Onregelmatige broedvogel, doortrekker in zeer klein aantal van half augustus tot in oktober en half april tot in mei".
De Avifauna van Midden-Nederland (1971) zegt: "In Midden-Nederland vrij zeldzame onregelmatige gast".

Uit bovengenoemde waarnemingen uit ons werkgebied komen duidelijk twee doortrekperiodes naar voren. Allereerst van begin mei tot begin juni (5 waarnemingen = 38 %) en vanaf half augustus tot half september (4 waarnemingen = 31 %).

Omdat de dode hop geschonken werd aan het Zoologisch Museum te Amsterdam zijn er wat te weten gekomen over deze vogel. Dank hiervoor aan Tineke Prins, die mij de volgende gegevens verstrekke: Geslacht: een mannetje, gewicht 70 gram, vleugellengte 147 mm, vet en geen rui. De testes waren groot (7x5 mm) hetgeen erop duidt dat de vogel geslachtsrijp was.

Mochten er mensen zijn die aanvullende gegevens hebben uit ons werkgebied dan zou ik dat zeer op prijs stellen dit te vernemen.

LITERATUUR:

Alleyn, W.F. et al., 1971. Avifauna van Midden-Nederland. Assen.
Commissie voor de Ned. Avifauna. 1970. Avifauna van Nederland. Leiden.
Jonkers, D.A. & G.W. de Vries. 1977. Verkeersslachtoffers onder de fauna. Leersum.

Zoo rijk waren we nog in 1873

ONZE VOGELS in huis en tuin Beschreven en afgebeeld door
J.Q. Keulemans Assistent aan 'sRijks Museum van Natuurlijke Historie
Leiden 1873 (verkort)

DE HOP ---- UPUPA EPOPS

Hier te lande verschijnt hij in April, en hij verhuist weder in September of October; soms echter worden hier, even als in Engeland, ook 's winters troepjes van 2 à 5 stuks waargenomen.

Het is een uiterst schrandere, oplettende en vertrouwelijke vogel, en deze hoedanigheden merkt men vooral bij gevangen voorwerpen op. Men ziet ze echter zelden in kooijen, daar men het over 't algemeen als onmogelijk beschouwt, insectenetende vogels in gevangenschap levend te houden.

Tijdens mijn verblijf in eene der kleine steden van Noord-Brabant vond ik tot mijne groote verwondering een aantal, althans minstens twintig, doode Hoppen in een boomgaard, bij wijze van vogelverschrikkers, aan lange stokken hangen. Eenige dezer vogels waren denzelfden dag geschoten en nog geschikt om opgezet te worden, zoodat ik uit den schijnbaar waardeloozen buit nog eene aanwinst voor mijne verzameling opdeed. Den volgenden ochtend gelukte het mij, een oud mannetje levend te vangen; daar echter omstandigheden mij verhinderden, den vogel behoorlijk te verzorgen, moest ik hem bij den eigenaar van den boomgaard ter bewaring laten. Het was een alleraardigste vogel; zijne oplettendheid en sierlijke bewegingen hadden dan ook zooveel invloed op mijn vriend, den eigenaar van den boomgaard, dat deze beloofde, nimmer weer een Hop neêr te zullen schieten. Onze Hop — want wij beschouwden den vogel als ons gezamenlijk eigendom — huisvestte in eene duivenkooi; wel wist hij telkens daaruit te ontvlugten, doch ook telkens, en steeds uit eigen beweging, keerde hij daarin terug. Zoodra de huisgenooten aan het middagmaal zaten, kwam hij toevliegen, zette zich op de tafel en pikte aan de verschillende spijzen, zonder er echter van te eten; doch stukjes gekookt of gebraden vleesch waren voor hem een lekkernij. Kreeg hij meer, dan hem noodig toescheen, dan bragt hij de overgeschoten stukjes naar zijne kooi. Kreeg hij in 't geheel niets of liet men hem wachten, dan plaatste hij zich op een binnen de kamer aan het venster staanden bloempot, maakte voor- en achterwaartsche bewegingen met de kuif, stak vervolgens den kop regt omhoog, en begon dan een deuntje, dat wij gewoon waren zijn klaaglied te noemen: »wak-wak-wak, hoep-hoep-hoep”, een allervervelendst geroep, vooral als het wat lang duurde; in geen geval echter hield hij op vóórdat hij zijn zin gekregen had. Dikwijls ook trachtte hij in den bloempot wormen te vinden, bij welke pogingen hij de aarde naar buiten tegen het venster en op den grond wierp; kwam nu de huisvrouw zijn gemors schoonvegen, dan zat hij in een wip op haar hoofd, en pikte aan hare muts of trok haar aan de haren. Zijn voedsel bestond uit brood, gehakt ei en stukjes vleesch; wormen en larven waren zijn lievelingsspijzen, en gedurende de zomermaanden maakte hij in de kamer ijverig jagt op vliegen en muggen. Hij kwam echter zeer ongelukkig aan zijn einde: zich onvoorzigtig op de brandende kagchel gewaagd hebbende, vond hij daar, eer men hem hulp kon bieden, een jammerlijken dood.

EXCURSIE OPPAD KROMME RADE

C.Rosier

Op de mistige zaterdagmorgen 9 mei om 4 uur begonnen 28 deelnemers hun excursie bij het Oppad. Gezien het traject is het wel een groot aantal deelnemers maar er wordt toch besloten als één groep te starten.

Aan het begin valt meteen op dat de Spotvogel zich nog niet laat horen.

Later zullen ook de Kleine Karekieten nog ontbreken.

Het is mistig, het pad loopt door de bossage en het waarnemingsapparaat is het gehoor. Gelukkig dat er nog vogelgidsen zijn om de gehoorde vogels met hun kenmerken daarin dan te wijzen; zeker prettig voor de niet zo ervaren vogelaars. Enkele vogels laten zich bij herhaling horen, zoals de Sprinkhaanrietzanger 3x, de Snor 10x, en de Rietzanger meer dan 10x.

Bij het Moleneind in Kortenhoef breekt een onweer los; van velen ligt de regenkleiding in de auto! Al schuilende en wachtende laat de Wielewaal zich duidelijk horen.

Het weer klaart op, met zon nemen we de weg naar de Kromme Rade. De Braamsluiper zit weer op zijn plekje.

Van de 57 soorten die zijn waargenomen noem ik nog: Purperreiger, Gekraagde Roodstaart, Bruine Kiekendief, Torenavalk, Tortel, Tapuit, Grasmus, Watersnip. En voor de fijnproevers nog een zingende Boomkruiper en idem Goudvink.

Bij het beginpunt terruggekomen neemt ieder zeer voldaan afscheid van elkaar.

JUBILEUM

De zomervakantie zit er voor de meeste mensen weer op. Zoals u misschien al gelezen of gehoord hebt bestaat de Vogelwerkgroep volgend jaar 15 jaar.

Er wordt door menigeen al voorbereidend werk verricht, maar we rekenen ook een beetje op uw medewerking om tot een slagend geheel te komen.

We organiseren een "KREATIEVE" wedstrijd met het thema Vogel.

Foto's, dia's, schilderijtjes, borduurwerken enz. mag u inzenden naar Joke Hardon v.Velsen Dotterbloemlaan 39, 3742 ED Baarn; tel. 02154-18804.

Alle ingezonden werkstukken kunnen in aanmerking komen om tentoongesteld te worden op onze jubileumtentoonstelling.

Advertentie: Door het leven op te grote voet zijn m'n laarzen te klein gebleken. Weliswaar niet nieuw, toch door goede staat voor f 7,50 (maat 37).
Tel. 035 - 852842.

VELDWAARNEMINGEN

Samengesteld door Jos de Jonge

Geoorde Fuut	3	19-5	Spiegelpolder, N. den Berg	WW
" "	1	25-5	Wijde Blik, Kortenhoef	LB
Dodaars	1 ad	16 en 22-6	Leeuwelaan, vaart en Hilverbeek, 's-Graveland	FK
"	1 ad+2 pul	23-6	Leeuwelaan, vaart, 's-Graveland	GM
Woudaapje	6	11-7	Loosdr.pl.west, vlg. med. aan	JJ
Purpurreiger	14	24-6	Ringdijk Horstermeer, OV ^{x)}	LB/AN
Lepelaar	3	13-6	Westzijde Holl.brug Muiderberg	MZ
"	26	20-6	Stichtse brug Huizen	AV
"	17	30-6	" " "	LB/AN
Flamingo	9	28-5	" " "	PD/HD
"	9	30-6	" " "	AN/LB
Grauwe Gans	7	19-6	Oud Valkeveen, OV	MH
" "	35	25-6	Suikerpot Kortenhoef	FK
Krakeend	1 pr	12-4	plasje bij Naarderbos	KB
"	min 1 pr	3-5	west van Huizer pier	KB
Smient	+ 300	26-4	Stichtse brug	PD
Slobeend	1 mn+1 vr	18-4	Beresteinseweg H'sum, OV	HHm/MvdV
"	4 pr	27-4	Naarder Meent	IW
"	min 50	27-6	Sichtse brug, ook op 16-7	LB/AN
Bergeend	24 ad+62 pul	19-6	totaal van landgoederen 'sGrav.	FK
Nijlgans	1 pr	19-6	Boekesteyn, 'sGrav.	FK
"	2	24-6	landgoed Spanderswoud, 'sGrav.	GM/LB
"	2	27-6	Stichtse brug	LB/AN
Krooneend	2 mn+1 vr	14-4	Spiegelpolder, waarsch. half-tam	WW
"	1 mn	13-6	Waterleidingplas, Loosdrecht	JJ
"	3	18-6	Wijde Blik, 's Graveland	LB
Topperend	1 pr	26-4	Stichtse brug	PD
Wespendief	1	28-4	Oud-Naarden	WW
Havik	1 vr	19-6	Kortenhoef Oost, met prooi	FK
"	1	19-6	Hilversum, Noord	AV
Rode Wouw	1	12-4	T. Z. van Naarderbos	KB/FB
" "	1	7-5	Hilversumse Meent	WW
Bruine Kiekendief	2 pr	7-5	Horstermeer, baltsend	FK/AS
" "	1	3-6	Nieuwersluis bij fort	ASc
" "	1 vr	19-7	Oud Valkeveen	MH
Blauwe Kiekendief	1 vr	1-6	Hollandse brug	MZ
Boomvalk	1 pr	9-5 en nog 5 dagen tot 22-6,	Gem. Spanderswoud	FK/GM
"	1	4-7	Stichtse brug, ook 16-7	LB
"	1	13 en 16-7	Nieuwesluis	ASc
Smelleken	1	28-3	't Harde, Blaricum	PD
Korhen	1	9-4	Westerhei	Ta
Kleine Plevier	2	27-6	Stichtse brug	AN
Strandplevier	4	16-7	" "	LB
Goudplevier	22	26-4	Eemnes	AN
Bokje	1	28-3	't Harde, Blaricum	PD
Houtsnip	2	17-4	Oud Loosdrecht, Drecht	HHm/MvdV
Wulp	3	15-7	Loenen, OV	ASc
Oeverloper	4	16-7	Stichtse brug	LB
Witgatje	6	14-4	Spiegelpolder	WW
"	1	27-4	Naarder Meent	IW
Zwarte Ruiter	3	26-4	Stichtse brug	PD
Groenpootruiter	1	29-4	weilandplassen bij Huizer pier	AP

^{x)} OV = overvliegend

Kemphanen	32	26-4	Eempolder, baltsend	AN/LB
"	60	9-5	slikveld Stichtse brug	PD
Kluut	4	24-5	" " "	MH/EH
"	2	13-6	" Hollandse brug	MZ
Steltkluut	2	5-7	" Stichtse brug	PD
"	2	16-7	" " "	LB
Dwergmeeuw	2	16 en 17-7	Stichtse brug	LB
Reuze Stern	1	16-7	" "	LB
Ransuil	1	4-5	landgoed. 's Grav.	FK/AS
"	1	20-5	Kortenh. plassen W.	FK/AS
"	1	1-7	Waterleidingplas Loosdrecht	JvB

Velduil	9	25-12(-80)	Stichtse brug	PD
Bosuil	9	4-5	2 pr, met resp. 2 + 2 pulli en 1 mn	FK/AS
"	1	9-5	Gooilust 's Graveland	GM
"	3 pulli	22-6	Spanderswoud	FK/GM/WM
IJsvogel	1	31-5	Schaep en Burgh	WM/EB
Zwarte Specht	1	5-4	Westerhei	Ta
"	1	3-5	Hei t.N. van Limiten	KB
Boomleeuwerik	1 mn	31-3	Oud Naarden, OV zingend	IW
"	1	5-4	heirand Erfgooiersstraat	Ta
"	2 mn	17-5	Bussumerhei	AV
Gele Kwikstaart +	100	26-4	Stichtse brug	PD
Noordse Gele Kwikstaart	2	9-5	" "	PD
Klapekster	1	9-4	Westerhei	Ta
"	1	7-5	Waterleidingplasgebied	JJ
"	1	27-6	Stichtse brug	AN
Wielewaal	1	9 en 31-5	Hoorneboeg	GM
Kauw	min 10	begin mei	Op rug van pony (Naarder Meent)	IW
Bonte Vliegenvanger	1 mn	29-4	tuin Hilversum-Z	EB
"	1+1	3-5	Bikbergen	KB
Grauwe Vliegenvanger	1+1	2-7	Oppad Kortenhoef	AN
"	1	14-7	Vreeland	LB
Tapuit	1	11-4	Korhoenreservaat, Westerhei	KB
"	2	4-5	Naarder Meent	MV/IW
Paapje	1 mn+1 vr	8-5	Keverdijk	WW
"	3	9-5	Stichtse brug	PD

Roodborsttapuit	1	29-4	Ankeveen Zuidoost	WW
Gekraagde Roodstaart	1 mn	9-6	alarmerend, Echobos Muiderberg	MZ
Zwarte Roodstaart	2 of 3	30-3	Kamp Crailo	IW/JV
"	"	1	10-5 bij nieuwe wijk Kortenhoeft	AV
Beflijster	3 mn	12-4	tussen Kramsvogels, Naarderbos	KB/FB
"	1 mn	23-4	Kwekerij "de Limiten"	WW
"	1 mn	26 en 27-4	Gooiersgracht Blaricum	PD
Kuifmees	1 pr	april/mei	Meentweg	MV/IW
Staartmees	min 7	6-7	min. 5 jongen tuin Muiden en Kocherbos	MZ
Boomkruiper	2	26-4	tuin Hilversum-Z	EB/WM
Keep	1 mn	23-6	nabij Oud Valkeveen	WW
Appelvink	1	11-5	omg. fort Uitermeer	AV
Sijs	min 2	19-6	Enkeberg	WW
Kneu	100-120	april	kust Oud Naarden	IW
Barmsijs	1	23-4	zingend Nieuw Bussumerhei rand	WW
Geelgors	1 à 2	30-3	OV 2x, Westerhei	IW/JV
"	3	27-6	Eempolder	AN

En betreffende de FLEVO - POLDER:

Lepelaar	1	25-6	OV, Hollandse brug - Almere	MZ
Bruine Kiekendief	1 vr	14-5	Zuid. Flevo zuid.deel	MZ
"	"	1 vr	25-6 open veldje Almere-Haven	MZ

Tijdens het vogelen werden waargenomen: een muskusrat (MH en EH) en een wezel (AV) beide in Eempolder-N, $\pm$ 23 gewone padden waarvan 4 pr. parend in een villawijk (JV), een geelgekleurde libelle (MZ) en 2 ringslangen (FK en AV).

En de waarnemers waren:

EB - E. Besselaar	MH - M.P.M. van Houten	AS - A. Schoe
FB - F.J. Brink	JJ - J. de Jonge	Ta - Tabois
JvB - J. van Bergeijk (opz.)	FK - F. van Klaveren	AV - A. Vermeule
KB - K. Brink	GM - G. Mijnhout	JV - J. Verhey
LB - L. van Breukelen	WM - W. Mijnhout	MV - M. Verhey
PD - P. Dieperink	AN - A. Noorman	MvdV- M. van der Velden
HD - H. Dieperink	AP - A. Pluister	IW - I. van Woersem
EH - E. Hakvoort	MP - M. van de Pol	WW - W.J.R. de Wijs
HHm - H. Hartman	ASc - A. Schoe	MZ - M. Zwart

Dank zij het forse aanbod (Hartelijk dank daarvoor!) moest ik nogal drastisch selecteren. Moeilijk vaak maar veel beter dan een klein aanbod.

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Het dagelijks bestuur

Voorzitter : R.G. Moolenbeek, A. Voetlaan 14, Ankeveen, tel. 035-62641
Secretaresse : T. Stoker, Meidoornlaan 34B, Ned. den Berg, tel. 02945-4343
Penningmeest.: H. Lodenstein, Rietmeent 62, Hilversum, tel. 02159-31076
Postgironr. V.W.G.: 2529179

Contactpersonen

Avifauna : A.P. Vermeule, Gr. Wichmanstr. 40, H'sum, tel. 035-857492
Eempolders : A. van Leyden, Raboes 9, Laren, tel. 02153-86091
Nestkasten : H.W. de Soete, G. v. Amstelstr. 410, H'sum, tel. 035-10834
Propaganda : H.W. de Soete, (zie boven)
Ringonderzoek : K. Visser, Kerklaan 73, Kortenhoef, tel. 035-60736
Vogelcursus : C.C.M. Last, Mr. J.C. Bührmanl. 46, Ankeveen, tel. 035-62099
Contr.Vogelwet: R.G. Moolenbeek, (zie boven)
Korhaan : C.A. v. Lambalgen, Vossenstr. 51, H'sum, tel. 035-231208 (copij)
Vogelasyl : B. v. Ingen, J. v. Schimmelstr. 6, Naarden, tel. 02159-45658
Zuid Flevoland: G. Blok, Schapenmeent 109, Almere-Haven, tel. 03240-16101
Excursies : J.J.M. Hardon-v. Velsen, Dotterbloemlaan 39, Baarn,
tel. 02154-18804 of H. Lodenstein (zie boven)

Inzenden waarnemingskaartjes

J. de Jonge, van Brakellaan 26, Hilversum, tel. 035-17672

Afhalen waarnemingskaartjes

Ankeveen : R.G. Moolenbeek
Bussum/Naarden: L. Reddingius, Gr. W de Oudelaan 22, tel. 02159-42508
Hilversum : J. de Jonge
Huizen : F. Griffioen, Omroepaan 16, tel. 02152-52958
Laren : O. de Graaff, Steffenshein 13, tel. 02153- 83143

Contributie : f 20,- per jaar, huisgenootlid f 7,50, Vogeljaar f 14,50